

Křesťanské Velikonoce.

(Vyžádaný článek pro regionální týdeník 22)

Mám-li začít od začátku, podle biblického vyprávění Velikonoce začaly velikou nocí, kdy za podivuhodných okolností s Božím přispěním Mojžíš vyvedl izraelský národ z egyptského otroctví přes Rudé moře do svobodného života. Historicky je to asi 12. stol. před Kr. Tento svátek o prvním jarním úplňku měli slavit pak jako ustanovení věčné. Bylo to spojeno s velikonoční večeří, při které se jedl pečený beránek, nekvašené chleby, hořké byliny a pilo víno, a později i s poutí do chrámu v Jeruzalémě.

Ježíš Kristus ukázal, že toto všechno bylo jen vnější přípravou na poslání Mesiáše, který má obětí svého života jako beránek přinést všemu lidu novou šanci na osvobození od dopadů hříšnosti a naději na nový život s Bohem. Velikonoce tak dostaly nový smysl.

Křesťanský kalendář, odlišný od lunárního kalendáře židovského, Velikonocům určil neděli po 1. jarním úplňku měsíce. Tzv. Svatý týden začíná Květnou nedělí, dnem, kdy Ježíš vstoupil jako velikonoční poutník do Jeruzaléma a nechal se poprvé vítat s ratolestmi jako Mesiáš.

Naše prožívání Květné neděle proto nese požehnání jarních ratolestí (kočiček), které pak mají být doma svědectvím o našem vyznání víry v Mesiáše. Četba nebo zpěv textu evangelia o Ježíšově utrpení (pašije) uvádí už do prožívání bolestného týdne s Ježíšem.

Zelený (asi lidový přepis staroněmeckého velký) čtvrtek je den Ježíšovy velikonoční (poslední) večeře, kdy jako příklad veliké blízké lásky učedníkům umyl nohy, označil chléb a víno za znamení svého těla a krve, které se vydávají v oběť, a přikázal tímto způsobem památku jeho oběti dále zpřítomňovat. Při nocování v Getsemanské zahradě na Olivové hoře za městskými hradbami prožil krvavý pot z velké úzkosti nad tím, co ho čeká. Tam jej dostihla vojenská stráž vedená zrádcem Jidášem a odvedla k soudu do židovské Velerady. Ta byla přesvědčena, že je Mesiášem falešným, protože jeho činnost neodpovídala jejich zpolitizované představě o národním osvobození, a za to má zemřít. Rozsudek však musel schválit představitel římské vlády Pontský Pilát a to se mohlo stát až v pátek ráno.

Zelený čtvrtek se prožívá jako narozeniny obřadu vycházejícího z Poslední večeře, kterému říkáme mše sv., a slaví se navečer. Protože tím začíná Ježíšovo utrpení, dostane po slavnostním úvodu smutný charakter, naposledy zazní zvony a hudební nástroje (varhany). Lidově se říká, že zvony odletěly do Říma. Obvyklé vyzvánění 3x denně se pak nahrazuje hrkáním dřevěnými hrkači nebo klapačkami, o které se obvykle starali školní děti, obcházející obec.

Velký pátek je den Ježíšova odsouzení, cesty s křížem, smrti a pohřbu. Je to den smutku, velkého postu, nezvoní se a nehraje se (i v lidovém prožívání se odloží hudební nástroje). Zvyk umývání v potoce nebo pití vody z potoka v pátek ráno souvisí s tím, že v Jeruzalémě vedli Ježíše z Getseman přes potok Cedron po korunovační cestě králů a k té patřilo také obřadné napití z potoka. Koná se pobožnost Křížové cesty - projít v duchu s Ježíšem 14 zastavení od soudu Pilátova až k uložení do hrobu. K tomu jsou v kostelích obrazy po stěnách nebo kapličky v přírodě (z Gránic na Hradiště, v Hl. Mašůvkách, v Hraběticích). V kostelích se zase čtou nebo zpívají pašije, které mluví o duchovním pokladu, který se nám Ježíšovým utrpením otevírá. (Z toho lidová představa a pověsti o otevírání pokladů v zemi při čtení pašijí.) Následuje zvláštní uctívání kříže a dotýkání Ježíšových ran. Liturgie vyústí v otevření Božího hrobu s tělem ukřižovaného k osobní modlitbě jako strážci hrobu.

Bílá sobota je tichý den bez liturgií, jen bdění u Božího hrobu a příprav na velký svátek.

Ježíšův hrob byl zapečetěný hlídáný vojenskou stráží, slavil se největší židovský šabat. Po skončení ještě před ranním východem slunce nastalo zemětřesení, při kterém kámen uzavírající jeskynní hrob odpadl a stráž v něm našla jen plátna, ve kterých bylo tělo zabaleno. Ženy, které přišly po skončení svátku ještě dokončovat pohřební zvyklosti, byly ty první, které se setkaly s Ježíšem zmrtevýchvstalým. Nevrátil se do starého života, ale jeho nový život byl zduchovnělý bez obvyklých tělesných potřeb a už nesmrtelný. Ukázal, že smysl jeho poslání byl připravit toto pro každého, kdo v něj uvěří.

Slavnost vzkříšení se má slavit po západu slunce v sobotu nebo před východem v neděli. Právě zmrtevýchvstáním neděle získala svou křesťanskou svátečnost přenesenou ze židovské soboty (ruské voskresenje). V kostelích se po požehnání ohně a velikonoční svíce na vysokém svícnu (paškálu) slavnostně vrátí zvuk zvonů a varhan, obnoví se křest věřících a křtí se noví dospělí (protože dostávají bílé křestní roucho, nazývá se to bílou sobotou). Hebrejské Aleluja (chvalte Pána) se stává charakteristickým velikonočním pozdravem.

Velikonoční neděle se nazývá Božím hodem, aby se zdůraznila velikost svátku. Symbolem Velikonoc se stávají beránci jako předznamenání Kristovy oběti, vajíčka se skrytým životem v mrtvé skořápce jako symbol života skrytého v mrtvém hrobě, zajíci, kteří prý spí s otevřenýma očima, jako symbol stálé bdělosti.

Pondělí velikonoční je další den z velikonoční oktávy (osmidení až do další tzv. Bílé neděle), kdy se v liturgii slaví stále zmrtevýchvstání. České lidové pojetí s koledou a pomlázkou asi mluví různým způsobem s radostí a veselím o novém rozvoji života. Jarní období tohoto středomořského a evropského prostředí, kde křesťanství vznikalo, to také přirozeně podporuje.

Přeji všem prožití naděje na nový život s Bohem i pokojný na této zemi.

J.Bartoš